

Mizerabilism

Există, în istoria culturii, un fenomen recurent. În mijlocul unei dezbateri privind viabilitatea formelor culturale, apare, deodată, din Rusia, o creație care transcende dilema formală, punând pe tapet „tranșa de viață”. Modernismul literar din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, care „citise toate cărțile” și pusese în discuție toate convențiile, vede cu stupefacție irupția marilor romane ale lui Tolstoi și Dostoievski, indiferente la formă și ardente în conținut. Când filmul trecea printr-o criză de identitate, rușii își adjudecau „Oscar”-ul cu melodrama *Moscova nu crede în lacrimi*. Astăzi, când reflecția asupra teatrului a ajuns la dileme dificile privind statutul dramaturgului, al actorului, al regizorului și configurarea spațiului de joc, apar dramaturgi ruși ca Vasili Sigariev, care pun în scenă „viața” însăși. Ne amintim că Cehov își râde, în *Pescărușul*, atât de teatrul poetic, simbolist, rupt de conflictele realității, cât și de realismul plat și angajat, chemat să zugrăvească „viața chinuită a institutorilor”. Dar Cehov nu e tipic, în timp ce Sigariev este. Acesta din urmă aduce pe scenă drama cotidiană a declasaților lumii postsovietice, cu suferințele, mizeria și poezia ei. Rezultatul acestui demers, căruia îi lipsește orice, numai candoarea nu, este, evident, succesul internațional: ploaia de premii și de

Alin TEGLAȘ și Elena POPA.

montări pe toate scenele lumii. După Londra și Hamburg, a venit rândul Ploieștiului să ne arate ce ar trebui să fie, „cu adevărat“, arta teatrală.

Plastilina zugrăvește destinul amar al lui Maksim, copil orfan și oropsit, dar cu suflet de aur. Crescut de o bună excentrică, el se leagă sufletește de oricine și își construiește, din plastilină, o lume virtuală. La început, asistă cutremurat la moartea micuțului Spira, de care se atașase, participarea lui afectivă contrastând cu detașarea familiei, mai curând convențional îndoliate. Vedem apoi cum este persecutat la școală, trădat de prietenul Lioha, bătut de huligani și violat de pedofili. Mediul în care trăiește este zugrăvit cu gustul tradițional rusesc pentru pitoresc. Moartea lui Maksim o repetă pe cea a lui Spira, legând, cât de cât, piesa într-o oarecare unitate. Nu lipsesc nici revărsările lirice, inevitabile în produsele mediatice rusești.

Radu Afrim încearcă să deturneze piesa de la melodramă către parodie. El îi pune pe actori să joace, aproape toți, în *contre-emploi*, ceea ce dă o mare savoare spectacolului. Cuplul mirilor celebrându-și cu exuberanță uniunea (Ioan Coman și Otilia Pătrașcu) pare a reedita perechea Dmitri Karamazov–Grușenka, în variantă grotescă. Bunica lui Maksim este interpretată de tânăra Elena Popa (fosta Anfisa din *Trei surori* al lui Afrim), care trebuie să joace pe muchie de cuțit între comedie și dramă. Trebuie să fie autoironică, dar și să-i ia pe toți ceilalți în răspăr. Ideea regizorală în concepția personajului este excelentă, dar este doar parțial susținută de Elena Popa, care nu poate păstra prea mult timp atitudinea *pince sans rire* și oscilează, ca dansatorul pe sârmă, când de o parte, când de cealaltă, mereu în echilibru fragil. Alin Teglaș este autentic, emoționant, cu un umor atașant, dar nu este mult mai mult decât un *Gavroche*, încă mai păgubos. Autorul îi dă atâtea să încaseze, încât aproape că nu mai contează. Foarte bine ales, prin contrast, Romulus Chiciuc, în rolul prietenului trădător al lui Maksim. Tudor Samoilă, ca director al școlii, și Raluca Zamfirescu, în rol de profesoară obsedată sexual, șarjează cu farmec, iar scena lor cu bunica lui Maksim este memorabilă. O excelentă soluție a lui Radu Afrim este de a-l lăsa pe copilul George Angelescu (mortul Spira, care revine periodic) să-și rostească alb replicile, chiar voit stângaci, ceea ce face ca îndeosebi monologul poetic final să fie lipsit de disonanțele emoționalității primare.

Există, în acest spectacol, o luptă între regizorul care are un gust sigur, și piesa care nu se lasă prea ușor transpusă într-o altă tonalitate. Mizerabilismul inițial iese la suprafață, în ciuda eforturilor inteligente de a-l stiliza, pentru a i se da o înfățișare mai convenabilă. Decorul excelent al lui Ștefan Caragiu (foarte amuzantă scoaterea mesei printr-o ușă prin care aceasta abia încape) și inventivele figuri de plastilină ale lui Iris Spiridon nu ne-au șters regretul că am fost iar înghesuți pe scenă, vârați în sufletul actorilor, conform unei mode pe care o dorim trecătoare. Implicarea spectatorului nu se realizează prin simpla proximitate fizică față de actor, iar Radu Afrim este perfect capabil să inventeze alte mijloace, mai puțin elementare.

Teatrul „Toma Caragiu“ din Ploiești – *Plastilina* de Vasili Sigariiev. Regia: Radu Afrim. Scenografia: Ștefan Caragiu. Obiecte din plastilină: Iris Spiridon. Distribuția: Alin Teglaș (*Maksim*), Romulus Chiciuc (*Lioha*), Elena Popa (*Bunica lui Maksim*), Raluca Zamfirescu (*Ludmila Ivanovna*), Andrei Vasluianu (*Dezbrăcatul*), Karl Baker (*Cursantul*), Ioan Coman (*Mirele*), Otilia Pătrașcu (*Mireasa*), Lorena Ciubotaru (*Nataha*), Dragoș Câmpan (*Dima*), Lucia Ștefănescu (*Bunica lui Spira*), Florica Dinicu (*Mama lui Spira*), Cristina Moldoveanu (*Curva*), Alexandru Pandele (*Vecinul*), Tudor Smoleanu (*Directorul școlii*), Carmen Ciorcilă (*Mama lui Lioha*), George Angelescu (*Spira*), Sebastian (*un tip*). Data premierei: 17 noiembrie 2005.